

SVART PÅ HVITT

6. SEPTEMBER 1943

Mappe 64
4121 Eksp. 119
Forsvar er den svakest form for strategi, for erobrer er veien tilbake veien til nederlaget. Den tyske militærteoretiker Clausewitz.

RUSSERNE RYKKER FRAM 25 KM I DØGNET I DONETS

Russerne retter fremdeles voldsomme slag mot fienden på den over tusen km lange linje fra Dnjeprs øvre løp til Det asovske hav. Daglig befrir de hundredvis av byer og tettbeboede strøk. Lengst i syd har de den 30. august erobret Taganrog. Frammarsjen langs Det asovske hav har fortsatt, og den røde arme står 40 km fra Mariopol. I Donetsbassenget er Lissitschansk, Woroschilowsk, Krasnyj Lutsch, Proletarsk og en rekke andre viktige byer gjenerobret. Betydningsfulle industristøk er allerede på russernes hender, og nå går marsjen med en fart av opp til 25 km i døgnet mot de viktige kullgrubene.

I Nordukraina er jernbaneknutepunktet Sumy tatt, og den røde arme presser nå mot vest og nordvest. Et nytt, viktig kampsentrum har dannet seg ved Konotop litt lenger nord. Her er byene Rylsk og Gluchow befridd, likeledes Krolewetz og Janpol ved banen mellom Konotop og Briansk. Sovjetstyrkene står nå bare 25 km fra Konotop som ligger ved knutepunktet for banene fra Briansk og Kursk til Kiew. Her truer de også jernbaneforbindelsen mellom de fiendtlige styrkene på de midtre og sydlige frontavsnitt. Med utgangspunkt i områdene vest for Sumy for Gluchow holder russerne nå på å danne en kile også i retning av Kiew. Briansk har lenge vært truet fra øst hvor Karachev ble tatt i midten av forrige måned; i det siste har avdelinger av den røde arme rykket fram mot dette viktige støttepunkt fra

syd hvor de har sin base i Sjewsk. Tre av de fem jernbanene fra Briansk er allerede under russisk kontroll. Endelig er hele Kursk-provinsen ryddet for fiendtlige soldater. Smolensk utsatt for en alvorlig trussel. Mot byen rykker det avdelinger langs de to banene fra Wjasma og festningsbyen Jelnia, som ble befridd 31 august, og også langs autostradaen fra Dorogobusch, denne er nå på russiske hender. Dette er øyeblikkets viktigste kampsentra. Men russerne fortsetter også, selv om det er i et langsommere tempo, framgangen i vest og sydvest for Charkow. I vest truer de forbindelsen mellom Kiew og Poltava og dermed også en av de viktigste linjene til Donetsbassenget. I sydvest beveger de seg mot Dnjeprbuen.

Russernes hurtige framgang og nasistenes store tap motbeviser de tyske påstandene om strategisk tilbaketrekning. Bare ved Taganrog ble store fiendtlige styrker avskåret, og tapene deres gikk opp i 40 000 mann falne og fangede, 600 tanks, 900 kanoner, 200 fly, 3600 biler, 1500 maskingeværer og 10 drivstofflager. En måneds kamper i Orel-Kurskavsnittet har kostet tyskerne 120 000 falne, 12 418 fanger, 4600 tanks og 2500 fly.

Brennpunktene for kampene har forskjøvet seg relativt hyppig. Årsaken til dette er at russerne i steden for å forsere sterkt befestede stillinger søker å omgå disse og også at forsyningene innskrenker varigheten av innsatsen i de enkelte avsnitt. Men ingenting

tyder på at offensiven holder på å ebbe ut, og den røde arme viser sin overlegenhet kanskje best ved at den makter å sette i gang nye angrep i nye områder så snart det inntrener en kampause på et sted. (forts. s. 4)

Siste nyheter 5. sept.

Bagnara nord for Reggio, og Milito på Italias sørsjø er erobret. De alliertes brohode er nå 60 km bredt og 10-12 km dypt. 2500 fanger er tatt 3-4 sept. Liten motstand og befolkningen hilser 8. arme med jubel. Sterk flyaktivitet over halvøya uten fiendtlig motstand. 9 fiendtlige fly skutt ned over Messina-stredet. Tyske forlydender om allierte landgangsaksjoner på øvrige steder av kysten, ikke bekrefet. 90 tettbeboede strøk er befridd i Donetsområdet, deriblant flere viktige byer. 35 km fra Stalino. Framrykkingen ved Charkow fortsetter. Merfa 32 km sydvest for Charkow er gjenerobret.

I Nord-ukraina er 150 steder gjenerobret, deriblant Korop, 35 km fra jernbanen som forbinder nasistenes hærstyrker på midt- og sydfronten.

Det meldes at den hellige kirkeledelse skal gjenopprettes i Russland.

Amerikanske fly angrep jernbanemål i Gent i Holland. Mosquitofly angrep Ruhr og Rhinland i natt. I hele går rettet kraftige allierte flystyr-angrep mot jernbaneknutepunkter i Frankrike. 19 fiendtlige fly nedskutt, derav 1 av norsk flyger. 5 allierte fly savnes, 2 av flygerne reddet.

SAMHOLD I FRAMTIDEN ?

Krigen og okkupasjonen førte med seg enighet i det norske folk. Blank selvpopholdelsesdrift tilsa det. Nøden og lidelsen fikk også mange til å vurdere viktig mot uviktig på en ny måte. Folk som satt sammen i fangenskap, og det er blitt mange etter hvert, forsto hverandres syn og kår bedre enn før.

En annen grunn til enighet var at målet vi kjempet for, var innlysende for alle. Kampen mot åpenbar urett og vold og kampen for vår nasjonale frihet gjorde oss våkne og solidariske. Det var befriende å oppleve dette fruktbare samhold.

Spørsmålet stiller seg av seg selv; kan denne enighet og kampeffektivitet vare når freden og hverdagen holder inntog? Og, skal vi for en hver pris holde på enigheten?

Forutsetningen for at enigheten skal vare er at vi har like innlysende oppgaver å løse som kampen om den nasjonale frihet. Det skulde ikke mangle på slike oppgaver. Vi nevner noen av dem: Landet og produksjonslivet skal bygges opp igjen. Alle produksjonsmuligheter må nyttes. Skampletten på det demokratiske samfunn, arbeidsløsheten må bort. Det er meget langt igjen til samfunnet har skaffet alle gode og forsvarlige boliger i byene og på landsbygden. Det er like langt igjen til at alle som egner seg, har like rett og mulighet til utdannelse. Forstod vi at nasjonal frihet og samarbeide mellom nasjonene bare kan bli virkelighet når den indre frihet til lykke og velstand for alle mennesker er tilstede, da skulde vi kunne kjempe like glødende for disse oppgavene i framtiden som nå i krigens tid.

Den saklige enighet kan i midlertid ikke bety at diskusjonene om veiene fram til målet skal knebles. Det kan godt

tenkes at grupper eller retninger vil misbruke det samholdet vi har vist på den måten at de vil forby offentlig diskusjon. Men det er et overgrep på vår fellesskapsfølelse som vi naturligvis må stå i mot på samme måte som vi i dag kjemper mot vold og undertrykkelse av det frie ord.

For de fleste i landet vårt er de oppgavene vi har nevnt innlysende. Offeret for å løse dem er ikke store. Det skulde være en selvfølge at den største byrde må hvile på dem som har best høve til å ofre, men alle må yte sitt.

Tiden vil vise om den kjærlighet til demokratiet som en hver i dag viser, innebærer den realitet og den enighet at vi ikke hviler før vårt demokrati fyller demokratiets forpliktelser overfor alle i samfunnet. Da vil det vise seg om vi har glemt hva vi har gått i gjennom og glemt våre kamper og hva de ofret for landet vårt.

Fra den faglige front.

Norsk Hydro ga 100 000 kr. til skadelidte arbeiderfamilier etter bombingene av Herøya. Like etter at det var blitt dannet en komite som skulde foreta utdelingen, vilde landsorganisasjonen og kommunen gi hvert sitt bidrag pr. 50 000 kr. I midlertid foretrakk arbeiderne å gi avkall på nasistenes penger, disse måtte danne et eget utvalg.

Nylig lovet nasikomiteen å gi sitt første bidrag som forresten ikke var større enn 250 kr. Samtidig lånte nasistene 250 kr. fra arbeidernes eget utvalg. De 100 000 fra landsorganisasjonen og kommunen har øyensynlig vært propagandabluff.

Forholdene i landsorganisasjonen har vært lite ideelle for nasistene. Det går nå bestemt forlydende om at den nuværende «fører», Fossum, skal

«HEDDA GABLER» blokeres.

Det nye Teater skal spille Ibsens «Hedda Gabler» og premieren er fastsatt til 10. september, (men den blir sannsynligvis utsatt). Etter at rollene var besatt ga «Kultur- og Folkeopplysningsdepartementet ordre om at nasisten Hilda Fredriksen, som ikke hører til teatrets personale, skulle bli satt inn i en av dem. Teatrets styre har gitt etter og skuespillerne har, i alle fall hittil ikke protestert mot å stå på scenen ved siden av forederen og angiversken Hilda Fredriksen. Publikum må vise sin avsky overfor det sjofle overgrep fra departementet og unnfallenheten som teatret har vist: Forestillingen blokeres. Ingen besøker «Hedda Gabler» på Det nye Teater

I Moskva-kringkasteren kom det 29. aug. en anerkjennelse av at de polske friskarene i år har ødelagt ca. 1000 lokomotiver, 4000 jernbanevogner, spengt en rekke jernbanebroer og fabrikk foruten å ha henrettet flere hundre nasister.

Samtidig ble den polske London-regjering kritisert fordi den i steden for å oppmuntre sabotørene har oppfordret til ro og forsiktighet. Det ble understeket at det gjaldt å handle for alle som ønsker fred i løpet av måneder og ikke år.

To «legionerer» Thoresen og Steen slo for en tid siden ihjel en nordmann ute på Jar. De var sterkt beruset på trikken. Ved Jar følte de seg fornærmet av en uttalelse, trakk sine revolvere og kommanderte alle ut av vognen. De slo til en ung mann slik at han avgikk ved døden. Mordet ble dysset ned.

erstattes med en ny quislingstjerne fra samme bygd, eller med Kåre Rein som i det siste har karret til seg en sikker posisjon blandt forrederne. Årsaken til fallet skal være fyll.

DANSKENE OG VI

Det har gått som et skred i Danmark siden 20. august. I dag står landet fremst i rekken av de kjempende besatte land. «Det er godt for vårt folk» uttalte den konservative folketingsmann, høyres tidligere fører, Christmas Møller forleden i London radio, «endelig å få vise hvor det står hen».

I virkeligheten er aksjonslinjen ikke ny i det danske forhold overfor okkupasjonsmakten. Det har jevnlig vært sabotasje hele det siste året, men plutselig skjøt det fart. Det hadde mange grunner, sa Christmas Møller. En av dem sa han, var ønsket om å støtte Norge, å komme opp på siden av Norge.

Mange nordmenn har hatt et galt syn på danskene under hele kamptiden. Vi har hatt svært lett for å beruse oss i den ros verden stundom har latt høre for fast holdning. Om Danmark har vi visst lite og gått ut fra at folket avfant seg med situasjonen og spiste god mat. Tyskerne har latt oss forstå at samarbeidet med folket via den tysk anstrøkne regjering gikk knirkefritt. Det er rart med det, selv om vi vet at alt våre aviser bringer er løgn, vil visse vrangforestillinger lett festne seg. Vi er ikke aktpågivende nok, og det har ikke vært så mange konkrete hendelser å forankre opplysningstjenesten i for den illegale pressen. Nå vet vi at danskene har valgt kamplinjen, at de har søkt åpen strid ved skuddveksling og mannefall, stikk mot regjeringens tvungne proklamasjon til folket. Vi vet at en rekke marinefartøyer er kommet over til Sverige mens andre er senket av danskene selv, og at sabotasjen mot jernbaner, dieselmotorverksteder og andre krigsviktige bedrifter fortsetter etter en bestemt plan.

Dansken har ventet lenge og utålmodig på muligheten for en virkelig åpning. Den kom med det tyske kravet om at sabotører skulde utleveres til tysk rett. Arbeiderne protesterte ved å true med streik. sabotasjen økte. Danskene har hele tiden vist at de vilde føre samme kamp som oss, på deres hjertelag og sympati har vi fått vesentlig bevis, også av materiell art. «Ulykkelige omstendigheter», sa Christmas Møller, «førte utviklingen inn i et annet spor i Danmark en i Norge»

Idag er utviklingen med ett slag ført ajour, ja mer enn det: Idag er det Danmark som er det lysende eksempel i Norden. Det gir oss meget å tenke på. Vår ofte upersonlige og kjølige syn på et nær beslektet folk må endres, våre fornemmelser aktiviseres etter den linjen som er naturlig overfor et frendefolk som modig har bragt seg i samme situasjon som oss, ja foran oss i kampen. Det minner oss også om at vi aldri må sove, aldri falle til ro i noen slags doven fortvilelse, lik vandreren som synker om i snøfanene og drømmer de er varme dyner. Foreløbig lyder parolen her i landet «relativ ro», men den lyder også: På vakt! Danskene har minnet oss om det.

Den konservative danske folketingsmann sa også noe annet som burde få en viss villledt skare her hjemme til å skamme seg over sine skumlerier, og det må ha gitt et hopp i mange gode danske høyrehjarter da han sa: «Etter krigen må Danmark søke nært samarbeid med Sovjetsamveldet.»

Ja, Danmarks holdning har gitt oss mye å tenke på. Det er noe befriende i denne desperate aktivitet som er så ytterst ubekvem for vår felles fiende nettopp nå. Danmark får en hard tid, men danskene vil bære den med befridd sinn. Vi følger dem, fulle av beundring.

Det tyske kravet om at sabotører skulde utleveres til tysk rett. Arbeiderne protesterte ved å true med streik. sabotasjen økte. Danskene har hele tiden vist at de vilde føre samme kamp som oss, på deres hjertelag og sympati har vi fått vesentlig bevis, også av materiell art. «Ulykkelige omstendigheter», sa Christmas Møller, «førte utviklingen inn i et annet spor i Danmark en i Norge»

Idag er utviklingen med ett slag ført ajour, ja mer enn det: Idag er det Danmark som er det lysende eksempel i Norden. Det gir oss meget å tenke på. Vår ofte upersonlige og kjølige syn på et nær beslektet folk må endres, våre fornemmelser aktiviseres etter den linjen som er naturlig overfor et frendefolk som modig har bragt seg i samme situasjon som oss, ja foran oss i kampen. Det minner oss også om at vi aldri må sove, aldri falle til ro i noen slags doven fortvilelse, lik vandreren som synker om i snøfanene og drømmer de er varme dyner. Foreløbig lyder parolen her i landet «relativ ro», men den lyder også: På vakt! Danskene har minnet oss om det.

Den konservative danske folketingsmann sa også noe annet som burde få en viss villledt skare her hjemme til å skamme seg over sine skumlerier, og det må ha gitt et hopp i mange gode danske høyrehjarter da han sa: «Etter krigen må Danmark søke nært samarbeid med Sovjetsamveldet.»

Ja, Danmarks holdning har gitt oss mye å tenke på. Det er noe befriende i denne desperate aktivitet som er så ytterst ubekvem for vår felles fiende nettopp nå. Danmark får en hard tid, men danskene vil bære den med befridd sinn. Vi følger dem, fulle av beundring.

VIS OMTANKE NÅR DU
SENDER AVISEN

NORGES 5. KOLONNE i virksomhet.

Nylig brøt norske patrioter inn på NS kretskontor i Ålesund og fikk tak i en stor del av arkivet. Den graverende dokumentsamlingen fortjener å bli omtalt.

Denne viser bl. a. at en av kretskontorenes viktigste oppgaver er å skaffe gestapo opplysninger om norske borgere.

Det ble funnet eksemplarer på rene angiverier: Navnet på en mann som spredte nyheter «han skal ha hørt i radio» ble oppgitt til tyskerne. I et brev blir det bedt om assistanse, da frmmede, ukjente NS-folk som kommer til byen i bestemte oppdrag, hjelper godt til å få oppsporet sabotasjens menn, i det vi innfødte NS-folk er så kjent at alle er forsiktede overfor oss.

Den indre splid trer også tydelig fram. I et brev til fylkesfører Astrup i Bergen skriver kretsfører Herluf Hansen om sin kampfelle ordfører Sveen: «Alltid når det er noe lettvint, noe å høste laurbær på, er han ivrig, men når noe skal gjøres som er ubehagelig skylder han på NS. Han er jo lur så det er ikke alltid greit å stoppe ham for det er for sent. Dertil har han jo god hjelp av Hagelin og fylkesmann Kvadsheim.»

I juni ble det sendt en oppfordring om å stanse et menighetsblad: «Papiret kan jo brukes til noe nyttigere.»

Arkivet fra Ålesund har med ett slag gitt oss dokumentariske bevis på at:

Quislings «statsbærende parti» ikke er annet enn en underavdeling av det tyske sikkerhetspoliti. Forederiet er blitt tydeligere enn noensinne.

UKENS HISTORIE

Det gikk rykter i Oslo om at Hitler hadde hengt seg «Var ikke det jeg visste», sa Ola, «at krigen kom til å bli avgjort i luften».

EVAKUERER NASISTENE NORGE?

De fleste fordeler nasistene hadde ved okkupasjonen av Norge er bortfalt. Hverken som invasjonstrussel mot England, som sjømilitær basis eller som råstoffland har landet de samme fordeler som før.

Nasismens eneste håp idag er å trekke krigen i langdrag. De legger derfor hovedvekten på en defensiv krigsførsel. Men de står overfor en tofrontskrig, og mangler tropper og materiell til å møte denne. I Norge er det omlag 200 000 tyske soldater som i virkeligheten mere eller mindre er satt ut av spillet. Disse tropper binder ikke tilsvarende fiendtlige styrker, og er militært sett delvis «døde». Den sannsynligvis mest gunstige utvikling for nasistene er et alliert invasjonforsøk i Norge. Dermed vil de tyske tropper her ha sin fulle slagkraft, de vil binde de alliertes operasjoner og tilføye disse store tap.

På den annen side regner de allierte med den isolerte stilling de tyske tropper er kommet opp i, og har neppe interesse av å sette store styrker i for å besette denne utpost. Nasistene forstår dette, og det er meget som taler for at de vil benytte dette forhold til en delvis evakuering av landet. De har allerede «fortynnet» besetelsesarmeen betraktelig, delvis ved utskibning av tropper, delvis ved å erstatte stasjonerte avdelinger med mere verdiløst soldatermateriell.

Imidlertid vil nasistene neppe svekke seg alt for meget i Norge før stillingen i Finnland er avklart. Finnene forsøker i dag å finne et grunnlag til å trekke seg ut av krigen, og en kan vente at det vil skje avgjørende begivenheter i dette land i nærmeste framtid. Bryter den tyske nordflanke sammen, vil nasis-

tene ha ennu en grunn mindre til å holde Norge besatt.

Det vil finnes et punkt for uttynningen av de tyske tropper hvor de allierte automatisk vil bli i stand til å befri landet uten i særlig grad å forandre sine disposisjoner og uten å ofre for meget. Inn til dette punkt vil nasistene forsøke å evakuere landet, men neppe utenom dette. De vil sannsynligvis også evakuere store deler av sitt sivile administrasjonsapparat til andre deler av «Festung Europa». Det er derfor de nå forsøker å la quislingene overta rollen som bødler. Det er derfor de fengsler norske offiserer for å minske muligheten for norsk oppstand.

Det går rykter om at nasistene akter å oppheve Reichskommisarater. Falkenhorst skal etter dette opprette et rent militært okkupasjonsstyre etter Haagkonvensjonens regler, ved siden av at det igjen stables et administrasjonsråd på bena. Vi kan imidlertid gå ut fra at det er nasistene selv som har spredt ut disse rykter, idet de vil skape så sterk uklarhet omkring sine hensikter som mulig. For det norske folket vil den videre utvikling sikkert bety nye prøvelser, og ny terror. Men den vil bli møtt med samme hårdnakket motstand som før.

PROF. PAASCHE død.

Budet om at Fredrik Paasche er død i Sverige, fyller alle nordmenns hjert med sorg. Som ingen annen hadde han evnen til å gjøre Norge til en levende realitet for svenskene. Fra våren 1940 til sykdommen knekket ham, virket han hvileløst for Norges sak, som en av førerne for vår, åndelige front.

MOSKVA sender på norsk: Kl. 7.40 på 31,65 m, kl. 17.40 på 40,76 m, kl. 22.40 og kl. 24 på 39,68 og 41,68 m.

Nyhetsoversikt forts.

Det umiddelbare mål for offensiven synes å være det å drive tyskerne tilbake til Dnjeprlinjen. Alt tyder på at en stor tysk retrett i syd nærmer seg. Den vil bli nødvendig, ikke bare på grunn av den direkte innsats i Donetsbassenget og ved det Asovske hav, men også fordi den røde arme ved å rykke mot Dnjeprbuen og Poltava truer sambandslinjene for tyskerne ved Donets og Krim. Ved å befri Donetsbassenget vil russerne gjenvinne viktige grubestrek. Ved å få herredømmet over Krim vil de sikre seg glimrende baser for bombing av oljefeltene i Romania. Sist men ikke minst vil arealene øst for Dnjepr lette sovjets matforsyninger.

I Italia er første fase av invasjonen nå avsluttet med okkupasjonen av byene Reggio og St. Geovanni. Trass i at tyskerne har 18—20 og italienerne 20 divisjoner i Italia, behøver ikke invasjonen å bety noen avlastning for østfronten. Det blir avgjørende hvor store fiendtlige flystyrker vestmaktene klarer å binde. Forut for invasjonen gikk en voldsom bombing av de italienske kommunikasjoner. Luftoffensiven har fortsatt etter landgangen.

Bombingen i Tyskland har fortsatt. I løpet av siste uke har Berlin vært utsatt for to store angrep. Ved det siste ble det kastet 1000 tonn bomber på 20 min. I løpet av det fjerde krigsår er det i alt kastet 96 000 tonn bomber over Tyskland hvorav 11 000 tonn over Hamburg, 9000 over Essen, 8000 over Köln, 6000 over Berlin, 5000 over Nürnberg og 5000 over Düsseldorf.

Knut Holter, sønn av Karl Holter, opptrer som «jössing», men han skal være farlig.

SVART PÅ HVITT

13. SEPTEMBER 1943

UKEOVERSIKT 6—13 SEPT.

DEN HURTIGSTE RUSSISKE FRAMRYKNING HITTEL

ØSTFRONTEN: På sydavsnittet har den røde arme fullstendig befridd Donetsområdet. Stalino er gjenerobret. Ved det asovske hav er Mariopol tatt, og russerne går på en bred front over Kalmiuselva. Rett nord for Mariopol er Wolnovka tatt. Den 11. sept. tok russerna Tsjapina, 70 km fra Dnjepropetrovsk. Litt lenger nord er bl. a. Grischung, Barvenkova og Michailovka (20 km nord for Losowa) tatt.

I framstøtet mot Kiew har den røde arme nådd store resultater. Vest for Konotop, som er i russernes hender, er det viktige jernbaneknutepunkt Bachmatsch stormet, og dermed er hovedjernbanen som forbinder nasistenes armeer på mellom- og sydavsnittet avbrutt. Den 12. sept. meldtes at Pliski var tatt, 25 km lenger vest. 80 km nord for Konotop har russerne gått over elva Desna og det kjempes om Novgorod Sjevsk. Bjelgorod er omgått både i nord og syd. I nord er byene Ljudinovo og Bytoschier tatt.

Nasistene tap på østfronten i tiden 5-7 til 5-9 er blitt oppgitt til: 420 000 falne, 36 000 fanger og med sårede er en og en halv million tyske soldater satt ut av kampene. Videre har tyskene tapt: 5729 fly, 8400 tanks, 5193 kanoner, 28 000 biler. Russerne har erobret: 1041 tanks, 2018 kanoner, 5382 maskingeværer og 7853 biler.

ITALIA (Generell oversikt se siste side.) Det meste av den italienske flåte er nå i allierte havner. 4 slagskip, 7 kryssere og 10 destroyere er kommet

til Malta. Brohodet ved Neapel blir utvidet. Den viktige by Salerno syd for Neapel er besatt av den amerikanske 5. arme. I Roma var det gatekamper mellom tyskere og italienerne før byen overga seg. Turin forsvarte seg ennå på lørdag. I Milano ble 4 tyske kompanier revet opp før byen kapitulerte.

Senere meldes: I allt er 29 krigsskip gått inn til Malta. De er i full kampdyktig stand. Og-å til andre allierte havner er italienske krigsskip gått inn, bl. a. 16 ubåter og enkelte lasteskip.

De allierte tropper fra Taranto har erobret Brendisi, en viktig flåtehavn på Italias østkyst. Den 8. arme står i linje Catanzaro til St. Suvero. I Neapelområdet utkjemper harde kamper mot tyske tropper. Nasistene setter inn store flystyrker. Allikevel har de allierte kommet lenger med landsettingen enn opprinnelig beregnet. Den 11. sept. ble 18 tyske fly skutt ned over Italia, mot 7 allierte. Det er utbrutt streiker i Turin og Milano.

FLYKRIGEN Ludvigshafen, Mannheim, Stuttgart og München har vært bombet. Likeledes mål i Frankrike, Holland og Belgia. I august ble 16 000 tonn bomber sluppet ned over Tyskland, 3000 over Italia. I Vesteuropa ble 200 tog ødelagt av flyene. Den 11. sept. fløy en meget stor styrke allierte fly innover Frankrike, og angrep militære mål. Norske jagere skjøt ned 3 Fockewulf 190. Samme dagen skjøt polske flygere ned 5 tyske jagere over Biscayabukten.

SJØKRIGEN London melder at det i Nordatlanteren i august ble senket like mange ubåter som allierte skib. Det norske admiralitet melder at lette norske marinefartøyer angrep tysk skibsfart utenfor Kristiansund. Et forsyningskib på 4000 tonn ble skadet uten egne tap.

STILLEHAVET De nye landgangene på Ny Guinea har isolert japanernes viktige stillinger ved Lae og Salamua. Ved Salamua er den siste forsvarslinje gjennombrutt.

I DANMARK fortsetter sabotasjehandlingene. Et dampskib er sprengt i København. Det er kastet bomber inn i et hotell hvor det bodde tyskere. SVERIGES regjering har igjen sendt en note til Berlin vedrørende senkningen av de to svenske fiskerbåter. Svenskene forlanger at tyskerne skal gi varsel før de skyter.

Et skuespill om det norske folks kamp, skrevet av Alex. Kielland, er forbudt etter 2 dagers oppførelse Stockholm.

Etter forlydende ble 650 norske offiserer sendt til Tyskland natt til 7. sept. De 1000 fangne offiserer var oppdelt i 8 kompanier. Av disse er 2, og 4 fremdeles i landet.

BBC sender på dansk: kl. 7.15 på 49 og 1500 m, kl. 12.15 på 19, 31 og 1500 m, kl. 18.15 på 25, 31 og 1500 m. Amerikansk sending tirsdag, torsdag og lørdag kl. 22.15 på 31, 41 og 1500 m.

VIS OMTANKE NÅR DU
SENDER AVISEN

Mappe 64
Aldri har et folk hatt slike betingelser for å vinne en krig som tyskerne idag.
(Goebbels, medio august 1943).
Jfr. 1943

LYS FORUT

①

Diskusjonen går om Norges framtidige styreform. Det er bare rimelig. Vi er et folk i en tunnel, på marsj — nå skimter vi lyset ved utgangen. Vi spør oss; Hvordan er det der? Hva skal vi gjøre?

Det som ikke er så rimelig er at hver enkelt vet så innerlig godt hvordan han skal gjøre, hvordan det bør gjøres. Og ingen vet det sikrere enn de som er dårlig orientert.

Prestisjekamp og hevnefølelse og gammelt nag blander seg inn i de på forhånd vaklende resonementer og skjærer manges standpunkter, slik at de blir unødige ytterliggående, i en eller annen retning. Folk har fått smak for å avskaffe, avsette, få slutt på og henge opp — i tankene. Så svært meget ligger det vel ikke i alt dette når det kommer til stykket. Sikkert er det i alle fall at vi leker litt lettvtint med ord og begreper, fordi vi savner orientering.

Men det kan ikke orienteres nå. Det vil bringe planer, institusjoner og mennesker i fare, slik at planene ble kvalt, menneskene borte. Det er bittert, fordi vi var vant til åpen diskusjon. Men vi får bære det.

Det vesentlige er at det handles i hemmelighet, det treffes praktiske tiltak. Desverre verserer her rykter om disse som er vesentlig feilaktig.

Vi har en regjering, Viser ikke vi den tillit, får den ikke fotfeste i det daglige samarbeidet med våre allierte. Og det er nettopp det den må ha. Vi har fått lovord for mot og fasthet så lenge vi famlet i mørket. Hånd grep hånd under vandringsen.

Det må ikke kunne sies om oss at de framrakte hender ble til knyttede never så snart vi skimtet lyset forut.

SEND AVISEN VIDERE

Kvinnene i den engelske krigsproduksjon.

Bruk mindre og produser mere! Slik lyder parolen i krigens England. Og parolen er blitt fulgt. Forbruket av klær er gått ned med halvparten, av papir med 4/5; bare 10 pct. av stålet går til sivil bruk. Alle næringsmidler unntatt brød og poteter er rasjonert. Det minskede forbruket frigjør reserver til produksjonen. Produksjonen av krigsmateriell er nå tre ganger så stor som i 1940 og flyproduksjonen viste for de tolv månedene som endte i mars i år 30 pct. økning fra foregående år.

Disse gode resultater skyldes omhyggelig planlegging og arbeidernes store innsats. 70 pct. av den voksne mannlige befolkning er nå i vepnede styrker eller arbeider i krigsindustrien. I desember 1942 var 1 mill. beskeftiget i flyfabriker. Mobiliseringen er nesten total. 8 mill. kvinner og menn er i dag knyttet til krigsindustrien. Ingen kan forlate sin plass uten tillatelse og arbeidsministeren kan dirigere arbeidskraften dit hvor oppgaven krever den. Over 5 mill. kvinner og menn har forlatt sine heimer for å reise til nye arbeidsplasser.

2 mill. av arbeiderne i industrien i dag er folk som før ikke har hatt industrielt arbeid. Arbeidsministeren støttes av et råd av arbeidere og arbeidsgivere.

2 mill. kvinner er i dag registrert og derav har hundretusener meldt seg frivillig. Også i tungt arbeid tar de rikelig del. I den kjemiske er 52 pct. av arbeiderne kvinner. Halvparten av sperreballongenes betjening er kvinner. Også med radiopeiling arbeider de, og i flåtens fly er de fotografer. De reparerer ubåtutstyr og arbeider på skipsverfter, kort sagt, Englands kvinner gjør en innsats for den felles seier som er uvurdelig.

Fæle forhold nordpå.

I Nord-norge farer tyskerne hardt fram for tiden. Således meldes fra Bodø at de løpet av sommeren er gått i gang med å skyte ned den delen av bebyggelsen som var uskadt og til dels den sparsomme og beskjedne nye bebyggelsen. Alt det som «hemmer utsikten» må falle. Annenhver hustomt sprenges til tankgrav. Bunkers bygges i annethvert kvartal. Sjøfartsbygningen, et stort betonghus på kaien, ble skutt ned med tre kanonskudd, likedan flere privathus og restene av Norges Bank, som delvis var reparert. Folk vet aldri når neste eksplosjon kommer. en kvinne ble drept av steinsprut mer enn en km fra stedet. Ingen hensyn til forsiktighet blir tatt. Hageeiere fikk ordre om skjære ned alle bærbusker. Noen som lot et par busker stå tett inn til huset fikk straff. Mange av de spartanske beboelseshusene er så sterkt skadet at folk må flytte. Mens matsituasjonen ikke er så verst, er boligforholdene etter hvert blitt umulige. Selv de aller beskjedneste krav kan ikke lenger tilfredstilles, og nå går det mot vinter og totalt mørke igjen. Mange har derfor valgt å flytte til slektninger inne i landet eller til Lofoten.

I Bodø var det fire tannleger, nå er det bare en igjen.

Ved rekvireringer går tyskerne nå fram uten å dekke seg bak selv det tynneste skinn av rett. De røver det de trenger og sparer formalitetene. Befolkningen gruer for vinteren men holder motet og motstanden oppe.

Rosverdig opptreden.

Enkelte norske entreprenørfirma har truet med å legge ned arbeidet om de ble tvunget til å ta imot tvangsutskrevne arbeidere. Trusselen har virket.

SOVJETSAMVELDETS FREDSMÅL

Den røde armés strålende seire i øst møtes ikke alltid med entusiasme. Av og til kan en høre spørsmålet: Hva så, kommer russerne hit, skal vi fra asken i ilden? Spørsmålet blir gjerne stilt av folk som ønsker at nasistene og bolsjevikene skal slå hverandre ihjel. De glemmer at det hadde sett dårlig ut for friheten vår om ikke russerne hadde kjempet sin strålende kamp. De kjenner lite til forholdene hos vår store allierte og til Sovjetunionens virkelige interesser, at de lar gamle instinkter og fordommer løpe av med seg.

La oss se på Sovjetunionens prinsipielle fredsmål slik som de framstilles av den svenske professor Nils Ahnlund i en brosjyre som nettopp er utkommet i Sverige.

I sept. 1941 godkjente den russiske regjering Atlanterhavserklæringen. I en tale 6. nov. samme år sa Stalin: «Vi har ikke og kan ikke ha slike krigsmål som å erobre fremmede territorier og underkue fremmede folk, enten det nå gjeller Europa eller Asia, som også omfatter Iran. Vi har ikke og kan ikke ha slike krigsmål som å påtvinge de slaviske eller de andre undertrykte folkene i Europa, som venter hjelp fra oss, vår vilje og vårt regime. Vårt mål består i hjelpe disse folk mot hitlertyranniet for at de siden kan innrette seg etter ønske på sitt eget område.»

Allianseavtalen mellom Storbritannia og Sovjetsamveldet inneholder bl. a. en passus om britisk-russisk samarbeide «for å organisere sikkerhet og økonomisk velstand i Europa». De kontraherte parter skulle handle etter to grunnregler: Ikke søke utvidelser for egen del og ikke blande seg i andre staters indre anliggender. i den amerikanske erklæring som fulgte på denne allianseavtalen, blir målet for samarbeidet angitt som «trygging av de freds-

elskende folkenes fred og sikkerhet etter krigen».

I et kommentar 6. nov. 1942 sa Stalin at målet for koalisasjonen var raseherredømmets avskaffelse, likhet mellom nasjonene og territoriell ukrenkelighet, de slaviske folkenes frigjørelse og gjenoppretteelse av deres suverene rettigheter, rett til det regimet de selv ønsket, gjeninnføringen av demokratiet og hitlerismens undergang. «Vi for vår del tynges ikke problemet om hvorvidt Tyskland skal ødelegges, for det er like umulig å ødelegge Tyskland som å ødelegge Sovjet. Men det er mulig og nødvendig å ødelegge hitlerstaten og det er vårt første mål. Det er ikke vår hensikt å ødelegge hver eneste væpnet styrke i Tyskland, for dette er umulig, men det andre målet vårt er å ødelegge hitlerarmeen.» Videre erklærte Stalin at en måtte skjelve mellom det tyske folk og hitlerismen, hvilket førte med seg en erklæring fra Eden i Underhuset i mars 1942 om at dette synet ikke var uforenlig med britisk politikk.

Mange uttalelser fra russisk side går ut på at de baltiske områdene og Bessarabia utgjør organiske deler av Sovjetsamveldet. Likeledes retter Stalin seg mot Polens krav om grensene fra 1922 og hevder rettmessigheten av at de ukrainske og hvitrussiske områdene blir innlemmet Samveldet. Spørsmålets kjerne har for Sovjet sannsynlig vært mistanken om en barrierepolitikk ikke bare rettet mot Tyskland men også mot Sovjet. En tale av U.S.A.s visepresident Wallace i mars i år, blottet på oppsiktvekkende måte frykten for at denne konflikten kunde føre til en ny tysk-russisk avtale om ikke den slags mistanker ble fjernet. Men etter Stalins dagsordre 1. mai i år hvor han sier at Sovjet helt ut stiller seg bak kravet om ak-

sens kapitulasjon uten vilkår, kan en gå ut fra at samarbeidet er sikret i det nåværende stadium av krigen. Tilnærmelsen til de øvrige allierte, særlig til U.S.A. ble markert fra Moskva tre uker senere ved den uventede oppløsning av Komitern.

Som vi ser er det ingen ting i Samveldets prinsipielle syn på fredsmålene som er så truende at det behøver å gi folk søvnløse netter.

PRAVDA meddelte nylig at Kirovverket fra Leningrad og Charkows motorfabrikk, som begge i løpet av krigen er flyttet til en by i Ural, er blitt slått sammen. Produksjonen i hvert av verkene var like før sammenslutningen større enn den samlede produksjonen deres før krigsutbruddet. Samtidig opplyste bedriftens direktør, Salzman, at kvaliteten av de framstilte stridsvogner og motorer blir stadig bedre.

Samme dag som Quisling gjorde gjeldende den militære straffelov av 1905 og dermed hevdet at Norge er i krig på Tysklands side mot de forenede nasjoner, lot generaloberst Falkenhorst de norske offiserer fengsle som tyske krigsfanger og tilkjennega at Norge er i krig mot Tyskland på de forenede nasjoners side.

Det meldes fra Fredrikstad at politimesteren der, NS-mannen Håkon Kristoffersen, ble grepet av panikk etter mordet på politifulmektig Eilertsen og er flyktet til Sverige.

Alle kvinners blad er blokkert. Helt siden Gyldendal Norsk Forlag ble overtatt av nasistene har forlagets bøker og skrifter hørt til dem som en ikke kjøper. Men folk glemmer og mange legger ikke merke til hvor et slikt blad utkommer. Alle kvinners blad er blokkert. Det må ikke finnes i noe norsk hjem.

ITALIA SOM NY KRGSSKUEPLASS

Begivenheten i Italia kom neppe helt uventet på nasistene, likevel tyder enkelte ting på at en viss overraskelse med hensyn til tidspunktet gjorde seg gjeldende. Noen få timer før våpenstillstanden ble kunngjort meldte Berlinkringkasteren at en ny tysk ambassadør var utnevnt.

Grunnen til at våpenstillstanden ble proklamert først flere dager etter at Badoglio hadde oppgitt sine forgjeves forsøk på å underhandle, var sikkert de alliertes ønske om å trekke flest mulig tyske styrker til Syd- og Mellom-Italia for så å avskjære retrettveien for dem. Det er ennå for tidlig å si i hvor stor utstrekning dette vil lykkes ved landgangen i Neapelområdet og ved eventuelle senere landsetninger lengere nord. I alle fall kan en regne med at tyskerne vil ha vanskelig for å trekke seg tilbake, bl. a. på grunn av bombingene av kommunikasjonslinjene. Den tyske besettelse av Rom har sannsynligvis som sin vesentligste hensikt å sikre seg kontrollen over sambandslinjene.

En kan regne med at tyskernes gamle plan om å opprette en forsvarslinje i Norditalia nå vil bli realisert. Men det skjer under helt andre vilkår enn de har håpet. De 18-20 tyske divisjoner vil nå bli nødt til å ta opp kampen uten sine tidligere våpenfeller og samtidig spille rollen av besettelsestropper i et land hvor folkets motstand sikkert vil øke etter hvert. Den såkalte nasjonale fascistiske regjering vil nok kunne skape en del forvirring, men den vil bli motarbeidet av Badoglio og av de 5 antifasciste partiene. Disse sendte ut allerede dagen etter kapitulasjonen en oppfordring til Italias arbeidere om å forstyrre og sabotere de tyske transportene. Den tyske arme i nord vil trenge

forsterkninger, men dermed vil vanskelighetene på grunn av de dårlige sambandslinjene med Stortyskland gjøre seg gjeldende. Disse sambandslinjene hvorav bare to er av virkelig betydning blir stadig bombet. Men selv om det skulle ta tid innen de allierte besetter områdene nord for Apeninene, vil de sydligere delene av landet sammen med Sardinia og Korsika gi gode baser for utfall mot Frankrike og Balkan.

Det er nå innrømmet fra Tyskland at det er kommet til sammenstøt med italienerne såvel i Italia som Balkan, hvor tredive italienske divisjoner dannet ca. halvparten av besettelsesstyrkene. I Norditalia vil tyskerne kanskje klare å avvepne sine tidligere våpenfeller, men på Balkan kan sammenstøtene når som helst bli alvorlige.

Selv om det ikke skulle skje, vil de italienske våpnene få betydning i det i alle fall en del av dem vil bli overtatt av jugoslaviske og greske frihetskjemper. Operasjoner på Balkan vil nå kunne bli støttet av allierte jagere fra flyplasser i Italia. Trusselen fra den mektige italienske flåte er hevet. Havnen Taranto besatt.

Nye områder av Stortyskland og dets vasallstater blir lett tilgjengelig for luftangrep. Denne økede trusselen har sammen med det inntrykk som den røde armens kolosale framgang gjør i land som Ungarn, og Bulgaria og Romania, allerede fått de fascistiske regjeringene til å vakle, og folkets press vil sikkert øke etter hvert. Snart blir Tyskland nødt til å sende nye tropper til vasallstatene, dersom det ikke vil se regjeringene bli styrtet som i Italia.

Også utenfor Balkan vil kapitulasjon få betydning. Usikkerheten m. h. t. Finland tiltar. Interessen konsentrerer seg også på ny om Tyrkia.

Den 11. august offentlig-

gjorde det finske «Huvudstadsbladet» et telegram fra sin Ankarakorrespondent som gjenga en artikkel av den tyrkiske deputerte Hussein Yalchin i avisen «Vatan». Her heter det at Tyrkia er beredt til oppfylle sine forpliktelser overfor Storbritania så snart visse vilkår i Middelhavet er oppfylt. I følge traktatene skulle Tyrkia ha ytet England direkte militær støtte. Riktignok har det fra annet tyrkisk hold vært hevdet at landet ikke vil gå aktivt med i krigen. Men kanskje er Hussein Yalchins vilkår snart oppfylt.

Det asiatiske barbariet.

Vi gjengir her noen tall som eksempel på den veldige leseinteressen i Sovjet. Mihail Sjolokows bøker er trykt i 7,6 mill. eks., hvorav 4,3 mill. Stille flyter Don. En statistikk over utgitte bøker i Russland offentliggjort av Natonal Book Council ser slik ut:

År	Antall verk	Trykte bøker
1918	26200	87 mill.
1938	40000	693 »
1939	43800	701 »

For å komme fra et land som etter visse populære talemåter representerer det asiatiske barbariet er disse tallene unektelig ganske antagelige.

Hold fronten!

Enkelte er ennå ikke klar over parolen ved utkallelisen til nasistenes arbeidsmobilisering. Men slavetjenesten skal saboteres fullt ut. Ingen skal møte opp. Vi må ikke være med å bygge vårt eget fengsel. I det siste er enkelte kvinner blitt mobilisert og det er bare få som har forsøkt å slippe unna. Dette går ikke. Enhver har å gjøre sin plikt. Å stå fast når turen kommer til en selv.

På den britiske landsorganisasjons kongress den 10. sept. ble Hansteen og Wickstrøms minne hedret.

SVART PÅ HVITT

20. SEPTEMBER 1943

21 SEP. 1943

DEN RØDE ARME GÅR MOT KIEW!

Siste nyheter 19-9.

Den røde arme har hatt den største framrykking på en dag. 600 steder er befrikk. Russerne står 70 km fra Dnjeprbuen ved inntagelsen av Pologi. Pavlograd gjenerobret etter meget harde kamper. Jernbanen mellom Kiew og Poltava er avskåret og to viktige byer, Romodan og Mirgorod er befrikk. Ny frammarsj på 20 km mot Kiew. Videre framrykking mot Smolensk.

I Italia har den 5 arme trengt videre inn i landet. Det er nå full kontakt mellom den 8 og 5 arme. Det er svak tyske motstand i luftsen. De allierte har bombet tyske flyplasser ved Rom. Tyskerne har rømmet det meste av Sardinia, og flytter sine tropper over til Korsika.

Jugoslaviske partisaner har gått over den italienske grense, og det kjempes i Fiumes hamn.

Ukeoversikter.

ØSTFRONTEN

Med en enorm kraft ruller fronten opp, fra Kuban i syd til Smolensk i nord. London karakteriserer nasistenes retrett som et av historiens største tilbaketog. Den tyske almenhet holdes i uvitenhet om katastrofen i øst, samtidig som de tyske tropper benytter seg av «fordelene ved det store rom til elastisk krigsføring»: «Fritt Folk» referer 18 sept. fra Berlin at den russiske offensiv «nå har vart tre ganger så lenge som den tyske sommeroffensiv i 1942, mens bolajevikenes territoriale gevinster bare utgjør en tredjedel av dem tyskerne oppnådde!»

Lengst i sør glipper nasistenes tak på Kuban. Ved særlig dagsordre har Stalin meldt at den viktige flåtehavn ved Svartehavet, Novorosisk er stormet. Kampene har rast om kring denne byen, med korte mellomrom siden ifjor sommer. Tre tyske og en rumensk

divisjon ble tilføyet voldsomme tap. Byen ble tatt med storm både fra land- og sjøsiden. De slagne tyske tropper rykker tilbake til Kertsj-sundet.

De russiske armeer som befrikk Donetsområdet rykker framover i raskt tempo mot Dnjepr. I syd langs Det asovske hav står de bare 80 km fra Melitopol. Denne by ligger ved den eneste jernbane som fører fra Krim nordover til fastlandet. Andre armeer rykker parallelt fram lengere nord mot Dnjeprbuen og sikter mot Saporosje og Dnjepropetrovsk. På den høyre fløy står Pavlograd for fall, og jernbaneknutepunktet Lošovaja som russerne nådde under vinteroffensiven er tatt.

Sørvest for Charkow har tempoet i framrykkingen vært langsommere.

Den 19 sept. ble det meldt om ny fremgang, i det byen Valki var befrikk. Det betyr at det overordentlige viktige jernbaneknutepunkt Poltava, er i kampsonen.

Det annet store tyngdepunkt i storoffensiven er framfarten mot Kiew. Det er typisk for nasistenes nyhetstjeneste at de fremdeles delvis snakker om kampene vest for Kursk. Russerne står i dag 80 km fra Kiew, mens de har rykket 300 km vest for Kursk.

Framrykkingen skjer i to kiler. Den ene går over byene Romny, Glinsk og Lochvitsa, som alle tre ble erobret midt i uken, mot Preluki og Pirjatin. Den andre og øyensynlig hovedframstøtet, går ut fra Konotop og fram over Njeshin. Njeshin ligger ved den siste av tyskernes hovedjernbaner på vestsiden av Djnepr, og dermed har nasistenes «elastiske krigsføring» fått et meget alvorlig knekk. Njeshin ble befriet den 15 sept. under voldsomme kamper som kostet 3000 tyskere livet.

Det tredje kampområde er Brjansk. Nasistene meldte den 13 sept. at Brjansk var rømmet. Rus-

Når man har militære barnehoder som motstandere, kan man ikke vite hvor de vil angripe.

4144 Mappe 67
Ekspl. 1943
Titel: 20-9-42
O. V. 1943

Jfr.

serne meldte bare om jernbanestasjonen på vestsiden av Desna. Selve Brjansk ble stormet natt til 17 sept. da russiske stormtropper rykket over elva. 6 tyske divisjoner ble revet opp i slaget om Brjansk, nemlig den 95, 110, 134, 339 og 707 infanteridivisjon.

Syd for Brjansk har russerne på bred front nådd Desna, og holder denne i en lengde av 200 km. Flere steder har de dannet brohoder på vestre bredd, trass i forbitret tysk motstand. Den viktige by Nevgrad Sjewerski er stormet.

Nord for Brjansk rykker russerne fram mot Roslawl i 4 kolonner. Elva Desna er også her nådd på enkelte punkter.

Det fjerde kampområde er framrykkingen mot Smolensk. Tyskerne kjemper forbitret for å holde sine stillinger vest for Dorogobush og Jelna, men trenges langsomt tilbake.

ITALIA

Den 5. amerikanske arme som ble landsatt ved Salerno, møtte hard tysk motstand. Da langangen fant sted var nærmeste allierte flyplass 85 km borte, og dette hemmet innsatsen av jagerfly. Tyskerne satte inn 4 divisjoner i kampene og klarte også å presse amerikanerne til å oppgi noen stillinger. Men nye tropper ble landsatt. To slagskip, flere kryssere og en rekke andre krigskip tok fiendens stillinger under ild.

Etter meldingene fredag kveld var situasjonen allerede helt forandret. De allierte hadde gjenerobret noen av de oppgitte stillingene, bl. a. Albanella og retter ut flere av fiendens utbuktninger. På samme tid ble det også kunngjort at de engeske styrkene, såvel fra Calabria som fra Apulia var kommet i kontakt med den 5 arme. Tyskerne vil nå bli utsatt for press både fra sør og fra øst.

Framgangen i de øvrige deler av Italia har vært hurtig. Den 8

Forts. s. 4.

VÅRE KRIGSMÅL

En får av og til inntrykk av at det folk tenker seg ved fred og befrielse er fåriskål og film fra Amerika, at det skulle være våre krigsmål, våre fredsmål. Litt kan det nok komme av at vi er engstelig for å gi våre sanne lengsler navn. Vi vet at så meget avhenger av befrielsens form, at våre mål må innløses gradvis. Vi vet også at hvilken styreform vi enn får, så går vi en tid i møte med fortsatt rasjonering, regulering på alle områder, vidtgående statsinngrep.

Og likevel er vårt krigsmål friheten! Om vi aldri så mye må pålegge oss bånd og innskrenkninger, både i behov og i utøvelsen av tilvante rettigheter, kort sagt begrensninger av den absolutte frihet. så er det friheten som er vårt krigsmål, bl. a. friheten til å idømme oss våre begrensninger selv.

Denne selvrådighet, friheten til å ytre seg og sist men ikke minst rettssikkerheten, danner hjørnesteinene i det byggverket vi venter oss så mye av, men hvis arkitektur i mye, ennå står for oss i hildringens skjær, som et Soria Moria slott.

I detaljene hersker det sikkert fanatisk uenighet om våre krigsmål, hvis vi dermed mener samfunnsordningen i detalj. Engstelige sjeler preker derfor allerede nøkternhet og beskjedenhet, nedstemmelse av forventningene.

Ingenting kan være galere! Et menneske som sitter innestengt, har det noen større forventning enn at døren skal gå opp, at han kan tre ut i frisk luft og kjenne himmelen over seg! Kan han disiplinere sin lengsel inn på bekymringens tusen baner, for hvordan alt vil arte seg? Nei — med ubendig appetitt vil han ånde luften inn og strekke sine to frie hender ut mot verden. Det er ingen grunn til å dempe forventningene i seg, ansikt til ansikt med slike goder.

Nei, vårt krigsmål er ikke beskjedent, og det er ikke et materielt status quo alene. Med våre to frie ben på rettssikkerhetens grunn vet vi, at trekk for trekk av byggverket murte seg opp i oss mens vi satt fangne. Vi vet mer om vårt frie styresetts umis-

En ny plate.

Goebbels har lagt om kursen, tydeligvis, skal en dømme etter Aftenposten, hvis snakkesalighet for tiden flyter ut over alle spalter. Det går så vidt at det snart ikke er mere å gjøre for den norske pressen i nyhetsveien.

Hvor ligger hunden begravet? Tro om vi ikke fant den om vi lette litt på østfronten?

Goebbels hadde seiret for mye, både forlengs og baklengs. Da nederlaget i rammeste alvor dundret på døren, ble den store kjeften stående på vidt gap i stivnet redsel en lang stund, inntil Italia kom med sitt «forrederi». Det var sjangsen, og propagandamesteren grep den. Det tyske folk måtte for en hver pris tvinges til å glemme både bombingene og sommernyhetene fra østfronten. Tyskland er for en stakket stund vendt til bake til seierens store dager. Enda en gang har det grepet inn med sin sterke hånd og sitt store sinn og besatt og beskyttet et land mot den store stygge ulven. Se tusenårsriket i all sin herlighet. Har vi ikke styrke nok og initiativet i behold? Er det noe å tvile på? Har noe folk i verdenshistorien noensinne begått en så ridderlig, storlagen og verdenshistorisk syv spalters bedrift, som den å befri Führer's store og edle venn, den geniale romer, fra de jødiske marxistplutokraters griske hender og lavpanne hevnt?

Slikt gjør bare et folk som ved sin Führers geni har fått sitt tapte guttesinn igjen.

Enda en gang kommer hjemmetyskerne til å danse etter platen, inntil den er slitt ut om en fjorten dagers tid eller så. Og etterpå? Stalingradplaten? Ja, den er jo slitt den og, men noen omdreininger til kan den vel alltid greie.

VIS DISIPLIN selv om seieren nærmer seg. Et ufornuftig ord kan bringe deg og dine kamerater i fengsel.

telige goder enn vi visste mens vi hadde det. Vi har fått tenkt over hvordan det utviklet seg.

Derfor vil vi mindre en noensinne tåle reaksjonen i noen form, og mindre enn noensinne urettferdighet.

De tyske jødemordene.

Ilja Erenburg har gitt en skildring av tyskernes utryddingskrig mot jødene i det okkuperte Russland.

I det kaukasiske kurstedet Essentuki befalte tyskerne den 5/8 1942 at alle jøder skulle la seg innregistrere. 1967 ble registrert. Så sendtes alle, inklusive oldinger og barn, på tvangsarbeide under forferdelige forhold. Den 7/9 kom ordre fra byens kommandant, von Beck, at alle jøder skulle fremstille seg for «jødekommiteen». De ble samlet den 9/9, og neste dag ble de kjørt til byen Mineralny Vody. Der ble eiendeler tatt fra dem og fordelt på de tyske soldatene. Ved et glassverk utenfor byen ble samtlige skutt i en panserverngrav, etter at de var fratatt klær og sko.

I byen Stavropol ble samtlige jøder drept med gass den 14/8 42. 300 pakker som var laget av deres eiendeler ble sendt til Tyskland. Ved glassverket utenfor Mineralny Vody er også skutt en mengde andre jøder. I alt er det funnet over 10 000 lik.

Noen eksempler:

I byen Morosevsk ble 341 jøder drept, i Kursk alle de ca. 400 jøder som fantes der. For å spare på patronene ble spebarnas hoder knust mot broleggingen. I byen Charkov ble over 100 000 jøder drept med gass.

I dagbøker og brev skriver tyske offiserer og menige gjerne om utryddingen av jødene. Feltweibel Schubert ved 299. infanteridivisjon skriver i sin dagbok om det siste «vitenskapelige eksperiment», som består i å ta livet av jødene i hermetisk lukkede vogner.

I Holopovitju ble 900 jøder gravet ned i sandgravene.

I Dnjepropetrovsk den 16/10 41. drepte tyskerne 26 000 jøder.

I april 43 ble 13 111 jøder drept på traktorfabrikken i Charkov.

I november 41 ble 3000 drept i Poltava.

I byen Volnovacho ble 80 jøder brent i en låve.

Ehrenburg skriver: Tall kan ikke tale til hjertet. Mennekene har vent seg til tall. Men jeg skulle ønske en kunne høre spebarnets skrik og mødrenes gråt bak disse tall.

HVILKEN VÆRDI har Italia for de allierte?

Italias kapitulasjon kom kanskje overraskende akkurat hva selve tidspunktet angikk, men det var en begivenhet som tyskerne var forberedt på og som de hadde planene ferdige til å møte. Vi vil her minne om at det allerede i juni gikk hårdnakkede forlydender om et italiensk fredsparti under kongen og Badoglio med støtte av den tyske ambassadør Mackensen. Målet var dengang å oppnå Italias overgang til nøytral stat. Tyskerne har hele tiden kunnet følge utviklingen og begivenhetene i Italia på kloss hold. Det samme kan sies om marskalk Badoglio. En melding fra London forleden viste meget klart marskalkens syn på tyskernes muligheter. Det heter her at under de forhandlinger som ble ført mellom Badoglio og de allierte mens kampene på Sicilia pågikk, framholdt marskalken at Italia ikke kunne gi seg før de allierte tropper sto på fastlandet. Tyskerne var ifølge Badoglio så sterke at de i løpet av kort tid ville overmanne de italienske tropper og arrestere viktige folk. De ville således kunne bestemme den innre utvikling i landet, før de allierte kunne beskytte sine og det italienske folks interesser.

Den dag Italia kapitulerte befant riktignok de allierte seg på det italienske fastland, men det var bare i det bergrike og vanskelige strøk helt sydpå. En kan derfor fastslå at tyskerne satt inne med de beste sjangser i første instans til å vinne det kappløp om den italienske halvøy, som kapitulasjonsdagen etter manges mening ville gi signalet til.

Et kappløp innebærer at de startende har de beste hensikter om gjøre seg gjeldende. Det er imidlertid høyst tvilsomt om dette var tilfellet i denne situasjon. I sitt første nummer etter Mussolinis fall, fastslår det kjente engelske tidekrift Economist at tyskerne ved den italienske kapitulasjon i alle tilfelle ville sikre seg Nord-Italia. Den gjenstående del av landet vil da bety forpliktelser, ikke fordeler for de allierte. Halvøya er, i følge bladet, verdiløst som utgangspunkt for operasjoner mot Tyskland og bare enkelte deler egner seg for operasjoner mot an-

dre mål. Ikke desto mindre må landet tilføres brensel og næringsmidler. I det hele er saken lite tiltrekkende fra et militært synspunkt. Economist spekulerte på om Mussolinis fall var et tysk trick, med sikte på å lokke de allierte til en fruktesløs og komplisert besettelse av de strategisk sett nyttige deler av den italienske halvøy.

Ut fra disse betraktninger synes det klart at de allierte ikke på noen måte var interessert i å kaste seg ut i dristige operasjoner langs hele den italienske halvøy. De måtte gå ut fra at tyskerne lå vel forberedt i gunstige utgangsposisjoner, og de var klar over at de selv etter en heldig landing langt nord på halvøya ikke ville oppnå strategiske fordeler.

Tyskerne på sin side har ikke utført noen fantastiske prestasjoner. De har besatt store deler av den italienske halvøy, først og fremst for å holde kontakten med de allierte for eventuelt å kunne slå dem tilbake å påføre dem så store tap som mulig. Selve besettelsen har ikke bydd på vansker, untatt de som det italienske folk har skapt, all den stund den annen deltaker i det påtenkte kappløp, de allierte, har forholdt seg reaktivt passive. At italienerne lett ville kunne overmannes, var som nevnt forutsett på forhånd. Det som interesserer oss er i første rekke besettelsen av den sydlige del av halvøya, utgangspunktet for invasjonen på Balkan. Herfra kan en også innlede en systematisk bombing av de rumenske oljefelter.

Heier ikke Mussolinis befrielse er den verdenspolitiske begivenhet som nasistene vil ha det til. En kan riktignok si at fascistene blir aktivisert, i det de får sin leder tilbake. Men hva betyr det mot den voldsomme aktivisering av det store antifascistiske flertall av det italienske folk. Nå først er Mussolini blitt en quisling i ordets egentlige forstand.

Sensasjon!

Ikke fortell rykter bare for sensasjonens skyld! Slik vi har det, med løgnaktig og sensurert presse, er ryktet et meddelelsesmiddel vi

Da Italia kapitulerte.

Overpleier Snorre Olsen (ns) på Dikemark innkalte fredag en av avdelingspleierne og gav ham en kraftig overhaling, fordi han hadde sett så alt for glad ut på torsdag.

Flukt fra Oslo.

Påfallende mange hus i nærheten av Oslo er blitt rekvirert til kontorbruk i det siste. Samtidig har tyskerne forlatt visse strøk i sentrum, f.eks. rådhusstrøket. Selv Viktoria Terrasse ser ut til å skulle evakueres, iallfall leies det hus til Gestapo på Lysaker. Vi skal formodentlig få den trost å mishandles i naturskjønne omgivelser.

Grunnen til denne desentraliseringen, som jo ikke kan være helt praktisk, er uten tvil frykt for angrep utenfra.

Tyskerne trekker stadig tropper ut av landet. Hvor mange som er trukket ut nå er det naturligvis ingen nordmenn som har greie på, men det må være blitt temmelig mange, for skipingen har pågått intenst de siste ukene. Skipningshavnene er Oslo, Moss, Drammen og Larvik, derimot ikke lenger Fredrikstad. Arendal nevnes også som utskipningshav.

Flyverne og bakkepersonalet i det britiske luftvåpen utgjør i dag sammen med arbeiderne i flyfabrikkene et antall som er nesten like så stort som de samlede mannskapene i den britiske forsvarsmakt ved krigsutbruddet.

skulde kultivere, vår muntlige avis. Men en skal ikke gi dem ut for mere enn det de er. Forleden bragte Aftenposten en overskrift om Sverige. Den gjengav «satiriske» kåserier fra kringkastingen over svenske pressemeldinger. Straks fløy folk rundt i Oslo og fortalte at Sverige var gått med i krigen. Det var dem bare om å gjøre å være først med sensasjonen. Siden kommer så den bitre sannhet, med derav følgende mistillit til sanne meldinger og virkelige meddelelsesmidler. Derfor: Les ordentlig! Vei ryktet før du bringer det videre! Gi det ikke ut for mer enn det er!

arme som 4 sept. ble landsatt ved Reggio har på 13 dager tilbake- lagt 230 km. I vest er Bari ok- upert og hele området sørst for linien Bari-Taranto er blitt besatt. I disse siste områdene har ikke tyskerne ytet nemneverdig mot- stand.

Andre meldinger fra Italia tyder på at slett ikke alle italienske styrker har oppgitt motstanden mot sine tidligere forbundsfeller. De tyske garnisonene på Corsika og Sardinia er overmannet. Pro- vinsene Piemonte, Lombardiet, Lazio og Abruzzio holdes av ita- lienske tropper. Det er meldt om kamper såvel i Turin som i Trento ved jernbanen til Brennerpasset.

Italienske krigsskip og bandels- fartøyer har fortsatt å komme til allierte hamner. Fem av de syv italienske slagskip er kommet til Malta, det sjette ble senket og det syvende ligger i dokk i Triest. Også en rekke kryssere, destroyere og de fleste italienske ubåter er kommet fram.

Også politisk sett har uken vært rik på begivenheter i Italia. Mus- solini er innsatt som sjef for en ny «regjering», dannet av «det rep- ublikanske fascistiske parti» men partiets varemærke er: «Made in Germany» — et merke som ikke nettopp tyder på kvalitet og som knapt nok kan tenkes å bidra til å øke Mussolinis innflytelse.

I JUGOSLAVIA har partisanene øket sin aktivitet meget sterkt. Deres stilling er betraktelig bedret fordi italienske tropper dels er nøytralisert og dels har sluttet seg til dem. Det er meldt at italienere og jugoslaver i fellesskap har tatt opp kampen mot tyskerne i nær- heten av byene Dubrovnik, Kra- pina og Karlik. Jugoslaverne har oppnådd store resultatet. De har befridd hamnebyen Split og holder for øyeblikket en 60 km lang kyststripe fra fra Susak til Senj. Provinsen Ljubljana i Slovenia er befridd. Mange andre steder føres det intense kamper.

I UNGARN har sosialdemokra- tene og bondepartiet rettet en hen- stilling til riksforsamlingen om å gjennomføre mere demokratiske styreform. Landets utenriksmi- nister har innrømmet eksistensen av et fredsparti. I Budapestkrig- kasteren ble en tale av Hull vel- villig referert.

SVEITS nærmer seg brennpunktet. Fra tysk hold er det kommet krav om tillatelse til å nytte de sveit- siske jernbaner i større utstrek- ning enn tidligere. Det er neppe sannsynlig at Sveits vil gå med på innrømmelse. Samme dag som det tyske kravet kom, holdt lan- dets økonomiminister en tale hvori han understreket at friheten måtte bevares for en hver pris. Tidligere er det erklært fra sveitsisk hold at tunnelene vil bli sprengt i til- fellet av overfall. Det er innkalt nye årsklasser til den sveitsiske hær.

LUFTOFFENSIVEN i vest ble mot slutten av uken gjenopptatt etter at det hadde vært forholds- vis stille noen dager. Berlin er blitt angrepet tre netter på rad av mos- kitofly. De vanlige angrepene mot jernbanemål, kanaler og flyplasser i Frankrike, Holland og Belgia ble også gjenopptatt. Spesielt er det av betydning at begge jern- banene fra Frankrike til Italia er blitt utsatt for alvorlige angrep. I det nordlige Frankrike ble det på en enkelt dag ødelagt ikke min- dre enn 13 lokomotiver. I ukens løp har allierte fly senket flere båter utenfor den hollandske og norske kyst.

STILLEHAVET Stor suksess i kampen mot Japan er oppnådd i og med erobringen av Salamaua og Lae — de to viktigste basene de- på Ny Guinea. Raboul på Ny Bri- tania rykker nå inn i faresonen. Også overfor Japan fortsetter luft- krigen. Wewak har vært bombet. Mål på Celebes og Burma har vært utsatt for angrep. Spesielt nemnes bombingen av elvetransportene ved Sagain og de japanske stillin- gene ved Maingkaing og Butidan i Burma.

Plakater i Oslo.

Den oppsiktsvekkende plakater som den 15 ds. ble slått opp i Oslo, var stilet til «tyske folkefeller og til tyske soldater». Overskriften var «Føreren er i fare».

Plakaten inneholdt opplysninger om at «reaksjonen» forsøker å fjerne der Führer, og å opprette et militærdiktatur som øyeblikke- lig ville innlede fred-forhandlinger.

Der Führer har hittil i sin stor- slagenhet avstått å gå til drastis- re forholdregler mot forrederne.

Til slutt står det: «Den som

vil styrte der Führer, styrer Tysk- land ut i borgerkrig.

Det tyske folk vil ikke ha fred - det vil ha seier.

Folkefeller, hold øyer og ører åpne. Meld fra et hvert misten- kelig tilfelle, hvert rykte, hver slibrig ytring om der Fuhrer til politiet eller ss.»

Plakatene var undertegnet av Terboven. Forfalskningen vår så godt gjennomført at det tyske poli- ti til å begynne med var i tvil om det hadde rett til å fjerne pla- katene. Først etter en lengere tids drøfting ble det besluttet å sette i gang en rassa. Rassaen ble fore- tatt ut fra Grønland politistasjon og omfattet den midtre del Grøn- land. Senere ble den utvidet til å omfatte Storgata og den østre del av Jernbanetorget. Husundersø- kelsene førte bl. a. til at 5 radio- apparater ble funnet.

NORGE

er garantert stor frihet.

«Svart på Hvitt» kan her gi et antydende svar på et problem som har foruroliget mange nord- menn en tid. Svaret er meget be- roligende.

Svenska Dagbladets korrespon- dent skriver 8 sept. fra London: «Blant Qusbec-konferensens ved- tak finnes et om at det allierte administrasjonsinstrument, kjent under navnet AMGOT, ikke skal tillempes på andre enn «fiende land».

Dette betyr følgelig at de for- skjellige lovlige regjeringer i størst mulig utstrekning skal overta ad- ministrasjonen i de okkuperte land etter at disse er befridd. Samtlige regjeringer har også utarbeidet planer for dette mål.

Den regjering som i denne hen- seende ligger best til er, etter hva det opplyses i informerte kretser, den norske. Her er planene ikke bare utarbeidet, men også godkjent såvel av den britiske som den ame- rikanske regjering. De innebærer bl. a. en begrenset deltagelse fra norsk side i administrasjonen alle- rede mens frigjøringsverket pågår, samt fullstendig og umiddelbar overtagelse av dette ansvar etter at kampene er slutt. Ingen av de øvrige regjeringer her har sin nå- værende og kommende rolle så klart definert som den norske.

SVART PÅ HVITT

SEPTEMBER 1943

VOLDSOMME SLAG LANGS DNJEPRS BREDDER

lyheter 30-9.

Stalin har sendt ut to nye dags- dre. Byen Kremetsjug, et av assistenes siste brohoder på Dnjeprs østre bredd mellom Za- roshe og Kiew, er tatt. Den andre dagsordre gjaldt byen Rudn- a, vest for Smolensk. Vetka, 10 km n-ø for Gomel er tatt. Foran Kiew er Darnitsa gjenerobret. Mel- lom Mohilev og Vitebsk har den røde arme rykket fram 10 km, og befridd 490 bebodde steder. I går ble 250 tyske fly skutt ned eller ødelagt på Østfronten. På 2 må- neder har russerne gått fram mel- lom 300 og 400 km, og befridd et område som er 8 ganger så stort som Danmark.

I Italia har den 5. arme ved Salerno, brutt gjennom de siste tyske stillinger i fjellene, og står nå på sletten foran Neapel. De tyske tropper brøt fullstendig sam- men, og det virket som de tyske soldater var overtrette. Pompei og Castero, n-ø for Neapel, og en rekke andre byer er erobret. Like- ledes er flåtehavna Castellammare tatt. Kampene har vært usdvan- lig hårde og de alliertes artilleri bombardement var like sterkt som ved El Alamein. Samtidig ble tyske stillinger på vestsiden av Vesuv bombardert av allierte flå- testridskrefter.

Den 8. arme har rykket 16 km videre etter erobringen av Foggia.

Den svenske regjering har som første nøytrale regjering anerkjent den nye franske regjering.

Ukeroversikter.

ØSTFRONTEN Et stort slag førte til at Jarzewo og Duchovschtschina ble tatt den 20. Dermed hadde den røde arme åpnet porten mot vest mellom Dnjeprs og Dünas øvre løp. Snart falt Velisj og Demidov hvor tyskerne tapte 8000 mann. Noen dager senere ble Smolensk og Roslavl befridd. Den røde arme kunne nå rykke fram mot Vitebsk. Orscha og Mogilev. Jernbanen fra

nord som går gjennom disse byene, og som danner hovedsambands- linjen mellom den tyske nord- og sørfront er allerede sterkt truet, og marsjen inn i Hvitrussland fortsetter.

Lengere sør rykker to kolloner fram mot det viktige jernbane- knutepunkt Gomel — ved banen østafør byen er bl. a. Novo Zyb- kov tatt.

Framgangen mot Dnjeprs mid- tre og nedre løp har vært meget hurtig. Den 20. sto den røde arme ennå 70 km fra Kiew og 40 km fra Dnjeprbuen. Allerede den 24. var styrker som i forveien hadde tatt Novo Moskovsk, nordøst for Dnjepropetrovsk, kommet fram til elvebredden. Samtidig ble en tysk melding om at Poltava var tatt av russerne, bekreftet fra Moskva og det ble føyet til at de fiendt- lige styrker befant seg på vill flukt sør og vest for byen. Den røde arme presset nå på i retning av Kremetsjug. Den 25. ble for- stedene til Kiew tatt og Dnjepr nådd også i dette avsnitt.

Den 27. var russerne kommet fram til Dnjepr på en rekke ste- der, fra Pripec i nord til sønna- for Dnjepropetrovsk. De har nå klart å opprette bruover på den vestre bredd. Kampen om elve- overgangen har vært intens ved Dnjepropetrovsk, hvis østre for- steder er tatt.

Tyske styrker på Kuban blir drevet over til Krim. Her vil fiend- den nå bli utsatt for et øket press fra den russiske Svartehavsflåte hvis stilling er bedret gjennom be- frielsen av Novorossisk. Tyskernes stilling på Krim er vanskelig også fordi den viktigste jernbanen fra halvøya er avskåret i det russerne nå står vestafør Melitopol.

Det er uten tvil riktig at fiend- den har gitt opp enkelte steder uten særlig motstand. Men det er skjedd for å unngå omringning og tap. Forsøkene på å innbilde ver- den at hele retretten er frivillig,

4422 Mappe 64
På tysk side sammenlikner en sommerens avvergningslag og den tilbaketrekningsmanøver som er i gang, i strategisk betyding med resultatene sommeren 1941. 1943.
Fritt Folks Berlinkorresp. 22-9-43

lfr.
Bredder

virker nærmest latterlig — trass i propagandatrikset med den vil- lige innrømming av tilbaketrekin- gen. En skal ikke glemme at Ukraina var Hitlers hovedmål. Hvorfor skulle han så, etter å ha kjørt fram dyrbart utstyr i to år, i løpet av to måneder gi opp over 180 000 kvadratkilometer av Ukrainas dyrkbare jord, og de rike industri- og grubestrek i Donets? Hvorfor lar tyskerne en ikke ubetydelig del av utstyret sitt bli igjen. En må innrømme at den russiske for- tolkning av begivenhetene lyder mere sannsynlig.

I et Moskvakommentar het det nylig: «Tyskerne har lidt et full- stendig nederlag i Ukraina. Det er ingen taktisk retrett. Det er et fortvilet forsøk på å redde seg over Dnjepr.» (Fortsatt side 4)

Korsika befries!

Churchill opplyste i sin siste tale at en fri fransk hær på bort- imot 400 000 mann er under ut- danning i Nordafrika. Den utrus- tes med amerikanske våpen. I disse dager er nettopp franske styrker i ferd med å erobre i gjen den første del av sitt lands europeiske område, Korsika. Ved budskapet om Italias kapitulasjon kom det til uroligheter i Ajaccio. Befolk- ningen besatte de offentlige byg- ninger som Vichys medarbeidere hadde brukt. Den franske land- gang blev hilst med stormende jubel, og en større del av de 40000 italienske soldater på øya slo seg sammen med patrioter og frie franske for å kjempe mot tyskerne. En ny guvernør, utnevnt av den franske nasjonalkomite, er ankom- met til Ajaccio. Han uttalte i sin første proklamasjon at de utro franskmenn vil bli straffet, men etter lovens forskrifter. Man ven- ter at utviklingen på Korsika vil føre til skjerpede forholderegler mot de upålitelige sivile i Syd- Frankrike.

Etter at nå også musikerne har sluttet seg til kulturfronten ved å innstille sine planlagte konserter for kommende sesong, skulle det ikke lenger være noe hull i den istront vi har valgt som vårt ansikt, mot myndighetenes og selve nasismens sterilisering av norsk åndsliv. Dels med bestikkelser, dels med fjesk, og hele tiden med overgrep, prøver myndighetene å lokke fram en kunstig blomstring av kunst- og kulturlivet. Det har dessvære lykkes dem å presentere tall og bilder i utenlandske publikasjoner som kunne tyde på at norsk bypublikum lever et sorgløst liv, med utsøkt appetitt på lettsindig underholdning og skjønne kunsters utøvelse.

De legger vekt på å presentere den slag idyller, tyskerne. Det går rett i deres eget forbludede publikum, som den dag i dag tror at herrefolket fant gode venner og ivrige slaver da de fór «i norvegr».

I det lengste holdt vi i gang en slags høyere underholdningsliv, blant annet av hensyn til de byfolk som føler seg ensomme og fortrykte rundt om på hyblene. Litt skjønnhet og glede skulle vi kunne dem. Ikke sant?

Nei, ikke når det sjer med slike ofre. Ikke når det til skammen føyes at nasistene sprøyter sin lammende gift inn i det samme åndsliv, som de først korrupperer med penger og snik, og siden tvinger til å tjene sine forvrengte idealer.

Våre allierte forblør seg på slagmarkene i kamp for den felles sak, og våre medokkuperte sulter ihjel under presset av tyskerhelen, der den trår tyngst. I slike stunder her vi ikke lenger krav på adspredelse og tryllekunstner.

I disse dager samlet de sitt forkomne kulturting, klovnene: et pipp i krattskogen, for at også herr Fuglesang skal ha en gjerning å peke på. Og lokketonene lyder fra ministeren i krattet. De synger om ære, penger og gunst.

De lyder totalt forgjeves! Så forhutlet er ingen kulturens bærer, at han lar seg lede inn i villnisset av tonene derfra. Så skamløst må heller intet publikum være, at det lar seg lokke inn i aulaer og konserterthus av de arrangements det

JORDBRUKET I ENGLAND

Det er en veldig utvikling og omlegning av jordbruket, som har funnet sted i England siden krigens begynnelse. Før krigen innførte England 60 pct. av sine næringsmidler, og på dette faktum grunnet tyskerne sitt håp til ubåtene. Ved deres hjelp skulle England sultes ut. Men de glemte å ta de engelske sjøfolk og jordbrukere med i regningen.

Ved en radikal omleggink av jordbruket sparte engelskmennene millioner av tonn skipsrom, og drev fram en økning av produksjonen på 40 til 70 pct. Arealene for korn ble øket med 65 pct, for poteter med 80 pct. 35 pct. av sukkerbehovet ble dekket hjemme. Importen av kjøtt kunne minskes med 85 pct. Mellom 4 og 5 mill tonner land kom under ploegen. Dette er oppnådd ved den omfattende organisering og mekanisering. I dag har England 150 000 traktorer mot 55 000 før krigen. England produserer i dag mer enn tre ganger så meget som Tyskland i forhold til antall bønder. 65 000 nyutdannede kvinner er tilført jordbruket.

STOCKHOLM Ny Dag melder at Axel Kiellands teaterstykket «Om et folk vil leve», ble forbudt etter inn gripen av utenriksminister Günther. Det forelå intet tysk initiativ.

De nye trikkene i Oslo og Bergen blir nå sendt til Tyskland. I samme forbindelse er det planen å omordne arbeidstiden for kontor- og butikkfolk for å unngå stim.

400 tonn grønnsaker sendes i disse dager til Tyskland fra Norge.

allikevel vil lykkes balansekunstnerne å få stablet på bena, ved svakes og svikeres hjelp.

For uten publikums støtte står kunstneren ensom, også når han streiker. La dem ikke få tak på dere, disse befengte impresarier, eller disse ignoranter blant kunstnerne som i sitt egosentriske hovmot hevder at politikken er deres kunst utedkommende. La dem bli ensomme!

Vi møter både dem og deres lomske bakmann med vår kalde, tause front, vår isfront. Den sier den virkelige sannheten om Norge.

Den tyske ungdommen.

Behandlingen av Tyskland når freden kommer, blir livlig diskutert overalt i verden. Det problem som er vanskeligst å løse, er hvordan det kan hindres at den ungdommen som er preget av nasismen skal bli ved med de aggressive tilbøyeligheter i framtiden. De fleste er vel enige i at en fullstendig destruering av det tyske folk, hverken er mulig å gjennomføre eller noen fruktbar løsning.

Stalin har klarest av de alliertes overhoder presisert at det er nasismen, ikke det tyske folk vi vil til livs. Men det er nettopp problemet. Hvilke forutsetninger for nasismen ligger i det tyske folk?

Skal vi løse Tysklandsspørsmålet slik at vi får fred i framtiden, hjelper det lite med voldelig undertrykkelse og blot og bar hevvn. En slik framgangsmåte befrier oss for meget av det hat de okkuperte folk berettiget nærer til tyskerne.

Men for finne ut objektive og produktive åtgjerder for å hindre neste krig, må faktorer som skapte fascismen og nasismen bli klarlagt. Det er mange. Det må bli forskjellige folks oppgaver å studere nasismens historiske, økonomiske og psykologiske bakgrunn.

Den ikke minst viktige av dem er den autoritære oppdragelsen.

I følgende nommer skal vi ta inn artikler som belyser nasismen ut fra disse forskjellige sider.

Oppdragelsen er også viktig fordi vi utvilomt har mange tillopp til en oppdragelse i de demokratiske land som fører til nasistisk mentalitet. Demokratiene er ikke klare over forskjellen på en demokratisk og en nasistisk. Det er livsviktig for oss å skape denne klarhet.

Kunstnere som ikke vil risikere å bli regnet som nasister eller striper, bør ikke gi offentlig konsert. Dette gjelder alle solister, frie utøvende og frie kor.

Publikum bør regne med at alle konserter er nasistiske. Konsertbesøk kan føre til at man blir oppfattet som nasist eller striper. Dette gjelder også filharmoniske konserter.

La oss være fri for skrytet av norsk holdning. Vår faste front er en selvfølge. Der den ikke finnes er det en skam.

FINNLAND OG NORGE

Krigen i dag gir ikke plass til sentimentalitet. Hvor millioner av mennesker kjemper på liv og død for sin eksitens og sine nasjoners frihet, er er ikke sympatier og antipatier følelser som uhindret passerer gjennom begivenhetenes malstrøm.

Vi følte noe for finnene. De levde i et land som hadde meget til felles med vårt eget. Det var den samme fattigpers kamp for å bygge seg et hjem under kummerlige forhold. Derfor skrek vi også opp da finnene måtte ta opp kampen med sin store nabo vinteren 1939. I dag ser vi at forholdene var temmelig anderledes enn vi den gang trodde. Vi forstår at Sovjetunionens handlemåte var betinget av den politiske utvikling i sin helhet.

Finnene gikk frivillig inn i krigen på Tysklands side. De vek heller ikke tilbake for å stille opp imperialistiske mål for sin krig. De ville skape et Storfinnland ved å okkupere russisk Karelen. For så hurtig som mulig å markere den nye tingenes tilstand, døpte de øyeblikkelig Karelens hovedstad, Petrosavodsk, om med et finsk navn.

Hitlers tredje rike står i dag overfor nederlaget. Dermed er også Finnlands og de øvrige vasalstaters skjebne beseglet.

Italia har allerede kapitulert. Sterke krefter i Finland virker også for fred. Nylig sendte 33 av landets framtrædende personligheter en henstilling til president Ryti om å finne et grunnlag til å trekke Finland ut av krigen.

Den politiske værhanne Tanner, som bærer en stor del av ansvaret for det finske folks ulykkelige stilling, har i en tale nylig uttalt at Finland ønsker fred.

Men ennå er det ikke skjedd noen avgjørelse i Finland. Dets militære og politiske ledere spiller fremdeles hasard med landet. De nøler med å ta det avgjørende skritt, og vurderer fremdeles feilaktig styrken av sympatien for Finland blant de allierte nasjoner. Den har en gang vært til stede, men det er neppe meget i gjen av den i dag.

Den eneste betingelse de allierte kunne godta overfor Italia, var

betingelsesløs overgivelse. Det skulle være fullt ut forståelig at russerne som alene kommer til å avgjøre finnens betingelser, vil forlange det samme. Allikevel er det tegn som tyder på at de har vært villig til å godta adskillige lettere vilkår.

En ting er i midlertid klart: Jo lengere finnene fortsetter sin krig, jo hardere vil fresbetingelsene bli. Finnlands uttreden av krigen i dag vil ennå bety store strategiske fordeler for Sovjetunionen og dermed også for de øvrige allierte.

En rekke av de allierte nasjoner, i blandt dem Norge er ikke i direkte krig med med Finland, trass i at Finnland i virkeligheten også fører sin krig mot disse nasjoner.

Det norske folk stiller stadig mere utålmodig spørsmålet hvorfor finnene ikke tar fornuften fangen. Det stilles også spørsmål om ikke den norske regjering klart burde gi uttrykk for vårt folks innstilling til den finske statsledelsespolitikk. Den finske regjering burde fratas alle illusjoner om falske sympatier. Det ville bidra til å klarlegge Finnlands alvorlige stilling for det finske folk. Det ville kanskje gi et litet bidrag til at det finske folk selv tvang falske politiske ledere til å vike plassen for ledere som virkelig ønsker fred.

FRA DE BREDE BYGDER

«Fylkesmann» Vries Hassel, Hedemark, har meldt seg ut av ns og er nå fylkesmann bare i navnet.

Fylkesfører Axel Aass i Opland og Hedemark har en vanskelig stilling. Det er på tale om å erstatte han med fylkesfører Myklebust. Aass er av partiet blitt sterkt kritisert for sin moderate holdning. Presseleder Valle som tidligere er avskediget som presseleder i Opland, vesentlig på grunn av fyll, har hele tiden vært en av Aass' bitre motstandere.

Svært mange er gått ut av ns i Opland og Hedemark nå. I skop Zwigmeyer er blant dem. Han sa fra prekestolen at kirkestriden heller hadde tilspisset seg enn avtatt. Han oppgav dette som grunn.

NS har konfiskert hele formuen til Hamar Arbeiderblad, omlag 44 000 kr.

Fra de høyere sirkler.

Forleden kom fru «politipresident» Askvig inn på Uranienborg rasjoneringskontor og forlangte hvetemel på gammel attest. Da damen orklarte henne at det var ulovlig, ble hun rasende og fastholdt sitt krav i meget tydelige vendinger. Damen henviste henne til kontorets fullmektig, ns-mannen Bergersen, som i midlertid erklærte seg enig med sin kontordame. Nå viste det seg å være krutt i kjeiet til presidenten. Hun ble helt hysterisk, og samtalen endte med at hun ringte til presidenten og forlangte fullmektigen arrestert. Herunder sa hun så alle hørte det: «Å Bernhard, de er så slemme mot meg her du!»

I midlertid hadde også herr Bergersen ringt til politiet, og snart kjørte to svartemarjer opp. Men fru presidenten vant. Hennes bil kjørte tom bort, den andre bortførte hennes kampfelle. Og fru president Askvig har stadig like forvirrede begreper om rett og anstendighet som sin alkoholiserde ektemann.

MOSKVA Den kjente bulgarske kommunist, Dimitrov, skriver i Pravda:

Bulgaria fikk sin frihet gjennom det russiske folket. Det er et forrederi når nu den bulgarske regjering lar landet være en våpensmie for Hitler i kampen mot Russland.

Bulgaria har bare 2 veier å gå, enten å fortsette sin nåværende linje, eller definitivt å bryte med den barbariske nasisme.

Russland har vist en stor tålmodighet overfor Bulgaria, fordi det vet at det bulgarske folk er motstandere av den nåværende politikk.

FILMBLADET Dette norske filmblad er blokkert og må absolutt ikke kjøpes. Det eies av den berøyrkede Finn Myklebust fra Oslo Illustrerte (sammen med Leif Sinding) og trykkes på Kringkastingsbladets papir hos Aas og Wahl, altå et rent nasi-foretagende. Det er for tiden det eneste norske filmblad da Filmjournalen er gått inn.

Tyskerne har beslaglagt 5000 kvadratmeter gulvplass i Norsk Folkemuseum, Bygdøy.

SVART PÅ HVITT

7. OKTOBER 1943

28 OKT. 1943

14000 TONN BOMBER OVER TYSKLAND I SEPT.

Nyheter 6-10.

Den røde arme har hatt lokal framgang mot Vitebsk. Byen Kolychki, 50 km øst for Vitebsk er befridd etter voldsomme kamper. Likeledes 46 andre bebodde steder. Tyske motangrep ved Gomel slått tilbake.

I Italia fortsetter den 5 og 8 armers framgang. Under flykamper tirsdag ble 15 tyske fly skutt ned mot 6 allierte. De britiske tropper som erobret Termoli fra sjøsiden kom fullstendig overaskende på de tyske tropper. Det ble tatt en rekke tyske fanger.

Flyplasser på Rhodos og Kreta er blitt bombet. Flyplassen Argos n-ø for Sparta, ble angrepet av allierte fly som for første gang benyttet baser i Italia.

Korsika er nå fullstendig rensert for tyske tropper.

Etter to dagers kamper har jugoslaviske partisaner erobret øya Losini i det innerste av Adriaterhavet. 258 tyskere ble tatt til fange.

Kampene på øya Kos i Dodekaneserne fortsetter.

Det britiske admiralitet melder at den britiske heimeflåte har vært i aksjon utenfor norskekysten ved Bodø. Også flere amerikanske enheter, der i blant et hangarskip deltok. Etter foreløbige meldinger ble en rekke fiendtlige lasteskip truffet, bl. a. et på 8000 tonn.

Ukeroversikter.

ØSTFRONTEN Russernes hurtige framrykking er saknet en del. I syd har tyskerne bare noen få km bredt fotfeste på Tamanhalvøya, og det er øyensynlig spørsmål om dager når de fullstendig blir kastet ut. Mellom Dnjeprprovovsk og Kiev har russerne innledet krigens kraftigste luftbombardement, mens tusener av russiske kanoner bestryker nasistenes stillinger på vestre bredd. På den øya i Dnjepr russerne holder be-

I følge et annet dekret skal selv små forseelser straffes strengt. Lengere frihetsstraffer skal sones i Tyskland. Dekretet praktiseres allerede.

28 danske krigsfartøyer ble senket for at de ikke skulle falle i hendene på tyskerne, 5 ble skadet, 7 er i Sverige. Tyskerne fikk 12. 20 danske matroser ble skutt.

Dr. Best har framsatt nye forslag til løsning av krisen. Dette går ut på følgende: Rettspleien fortsetter som under unntakstilstanden. Tyskerne beholder fortsatt kontroll over presse og radio. Krigsministeriet stenges. Riksdagen skal gi fullmakt til regjeringen. Riksdagens utvalg har enstemmig forkastet de tyske forslag.

Politimesterene i alle danske byer har avslått anmodning om å avlegge lojalitetsløfte da et slikt løfte står i strid med Haagkonvensjonen.

DET NYTTER

Hilda Fredriksen har trukket seg tilbake fra «Hedda Gabler» på Det nye teater, så vi tilbakekaller derfor boykotten av denne forestillingen. Etter hva vi erfarer er Hilda Fredriksen ikke medlem av ns og heller ikke profesjonell angiver. Men hun lider av en sykkelig sladrelyst, som gjør henne farlig for sine omgivelser.

«SANGEN TIL LIVET»

Nasisten Leif Sindings siste film, «Sangen til livet», skal absolutt boykottes. Den får premiere i Hamar, Kristiansand og endel andre byer i oktober, og kommer senere til Oslo. Leif Sinding er en av Quislings mest fanatiske kulturlakeier, som lar seg bruke til hva som helst. Etter tyskernes mord på teatersjef Henry Gleditsch nytet han leiligheten til å rakke ned på den myrdede i sitt organ «Norsk kinoblad», og like etter tvang han norske skuespillere til å filme under trussel med det tyske sikkerhetspoliti.

Hovedmannen i svartebørsaffæren i Halden, som har stått omtalt i avisene, er disponent Ola Dahl, Halden Skotøyfabrikk. Han ledet i sin tid husundersøkelsene etter hamstringslagre i Halden. Han er siden gått ut av ns (en merke at han bl. a. var ns-innsatt formann i Halden Roklubb.

I ITALIA har framgangen vært langsom. Den 5 arme som har utkjempet de hårdeste kampene, står et stykke sønnafør Neapel. Den 8 arme er gått over Ofantoelva og har tatt Foggia hvis flyplass vil få betydning for de videre operasjoner. Tyske jagere tar nesten ikke opp kampen mot allierte fly, som bl. a. har bombet Bolzano, Bologna og Verona med jernbanen fra Brenner. Sardinia er besatt og tyskerne nesten fordrevet fra Korsika. En rekke italienske fly er kommet til de allierte flyplasser. Den 4 italienske arme har kjempet mot tyskerne i Norditalia. Det har vært gatekamper bl. a. i Rom og Turin. I Neapel har tyskerne erklært beleiringstilstand. På grunn av det store antall italienere som flykter over til de allierte, har tyskerne kringkastet en advarsel om at fluktforsøk vil bli straffet med døden, og at også familiene til de «skyldige» vil bli henrettet. I Neapel skal tyskerne ha skutt ca. 40 000 italienere

Kesseling har gjort to forgjeves forsøk på å bli mottatt av paven. Uoverensstemmelser med Vatikanstaten kan få alvorlige følger for Tysklands relasjoner til katolske land som Spania, Portugal og Argentina, dette er bl. a. framhevet av argentiske aviser.

I det hele tatt synes ennå den politiske betydning av begivenhetene i Italia å være større enn de militære. Dette rimer bl. a. med Churchills uttalelse om at han anser Italia for den tredje, ikke den annen front.

JUGOSLAVERNE har avvist en rekke tyske angrep mot Split og holder fremdeles ca. 300 km av den dalmatiske kyst. De har tatt en rekke nye steder, bl. a. Gorizia på den italienske siden av grensen. Aktiviteten har vært livlig ved Triest, Fiume og Lubljana. Ved Lubljana er det utkjempet et tankslag i det jugoslaverne nyttet tanks de har overtatt fra italienerne. Italienske avdelinger har i traktene omkring Triest sluttet seg til jugoslaverne.

UNGARN og ROMANIA motsetter seg Hitlers krav om å stille flere tropper til rådighet for ham. Urolighetene i Romania er etterhånden blitt så store at myndighetene har forbudt folk å drøfte situasjonen.

Også i BULGARIA fortsetter urolighetene. For en tid siden fant en demonstrasjon sted utenfor den tyske legasjon. Det ble ropt: «Våre russiske brødre nærmer seg og kommer til å befri oss!» I tyrkiske aviser er Bulgaria oppfordret til å gi opp områdene det har besatt.

I DET ØSTLIGE MIDDELHAV foregår allierte operasjoner mot Dodekaneserne. Flere av øyene der i blant Cos er tatt Kreta og Rhodos blir stadig bombet. Tyskernes stillinger på disse øyene er svak bl. a. på grunn av mangelen på overflateskip.

LUFTOFFENSIVEN Blant ukens mål nevnes Hannover. Rhinland, Ludwigshafen og Mannheim, hvor I. G. Farbenindustri og dieselmotorverksteder ble rammet. I Frankrike har bl. a. Nantes vært bombet. Nordvest-Frankrike og Nederland har vært utsatt for de vanlige angrep.

SJØKRIGEN Det er tilstrekkelig og framheve at premien for krigsrisikoforsikringer er betydelig nedsatt.

I det FJERNE ØSTEN har en ny landgang som nå truer Finschhafen på Ny Guinea funnet sted. I Burma har bombingene av elvetransporter særlig på Chindwin og Kaladan fortsatt.

Symptoner.

Fra Ungarn meldes: Fhv. statsminister Imrevis «Fornyelsesparti» befinner seg i oppløsning. Det er bare et tidsspørsmål når dette parti har opphørt med å være en politisk faktor. Det er ikke plass for nyordningsideer etter fascismens fall.

Ferens Chorin er en av Ungarns største industriherrer og tidligere medlem av Overhuset. Men han er jøde og ble tvunget til å forlate Overhuset og sine andre tilitsposter da den antisemitiske politikken satte inn. Nå har Horthy igjen utnevnt ham til medlem av Overhuset. Det er ikke plass for antisemitiske ideer nå lenger.

Stillingen i Danmark.

Den tyske øverstbefalende i Danmark har utferdiget dekret om beslaglegging av bygninger, jordområder og inventar. Overtredelse medfører standrett. Leieboere er kastet ut med 3 dagers varsel.

Folkene vegrer seg, og med rette, for å slåss for interesser som ikke berører dem.
(Mussolini 1 nov. 1936 i Milano.)

ITALIA Tyskerne presses skrittvis tilbake. Neapel er besatt etter harde kamper. Det betyr at de allierte får en førsteklasses hamn på vestkysten. Nord for Neapel har den amerikanske 5 arme igjen møtt på meget hard motstand, og tyskerne har øyensynlig ordre om å sinke frammarsjen så mye som mulig. Den viktige by og jernbaneknutepunkt Benevento, n-ø for Neapel er inntatt etter voldsomme kamper.

Den 8 armers framrykning har vært raskere. Hele Garganohalvøya er nå besatt. Søndag gikk engelske commandotropper i land 75 km nord for Foggia, og besatte Termoli. Troppene klarte å holde byen til styrker fra den 8 arme hadde slått seg gjennom.

Det allierte flyvåpen er i meget sterk aktivitet. På flyplasser i selve Italia har en nå funnet 133 ødelagte tyske fly til. I alt er det nå funnet 337 fly. Forts. s. 4

Monument avbestilles.

Aftontidningen melder fra Göteborg at flere svenske steinhoggerier på vestkysten, i Småland og Skåne, i noen år har arbeidet på tyske bestillinger i kjempeformat. Bestillingene er nå avviklet. De skulle dekke en soldatheim i Berlin, stadion i Nürnberg, et nytt rikskanselli i Berlin, bygninger for militære staber og et seiers- og fredsmonument et eller annet sted i Tyskland. Bestillingene ble avviklet under henvisning til den tyske sivilmobilisering.

Den før omtalte lønnsrådmann Bjørnstad er nå også blitt kastet som medlem av styret for Victoria restaurant, p. g. a. av svartebørs og jobbing av restaurantens brennevinskvote. Det kan anføres at Victoria restaurant har større brennevinskvote enn noen annen restaurant i byen.

Tyske filmer er boykottet!